Број 140 У Новом Саду, у суботу 28. јуна 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан изузев, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Појединни јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За оглас плаћа се по 12 пот. од сваке пресе сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 21

Појединни јутарњи бројеви стају 2 потуре

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Нови преговори.

Београд, 26. јуна.

Краљ није хтео да прими Велимировићеву „оставку“. Он је тражио да Велимировић састави владу и да поново почне преговарати са самосталцима. Краљ је звао и главне људе самосталаца и њима је изјавио, да жели да се погоде са радикалима, јер разлика није више велика. Он не зна друга изласка.

На то су и опет отпочели преговори, али не више као до сада До сада су заступници радикала и самосталаца имали везане руке Све што су свршили између себе, то су изнели својим посланицима. И преговоре су разбили посланици, разбили су клубови. Сад су клубови овластили своје заступнике да се погоде како знаду, па да то буде обавезно. Тако држе да ће доћи до споразума. До тог споразума може лакше доћи, али лако може после тога да буде незадовољника. Сад је на сваки начин одговорност преговарача јача и већа, јер је у њиховим рукама све.

Самосталци су пристали да приме буџет, без повишења а панаже, и да се не граде тешкоће, да не опструишу, кад се расправља трговински уговор с Аустро-Угарском. Они се позивају на то да је то са њихове стране највећа жртва, коју могу принети јер су до јуче изјављивали, да не могу никако да се тај уговор прими. Од њих је дакле доста кад баш у томе попусте.

Радикали највише траже, да самосталци пристану на то, да се промене скупштински пословник и то тако да мањина неможе више спречавати скупштински рад. Они то траже пре но што буду нови избори. Они истичу да то не захтева корист радикала већ корист земље Нико не зна како ће испасти нови избори. Те нове изборе ће спровести заједничка влада, али траже да се и изборни ред пре тога поправи, па држе да је уставно и родољубиво да се онемогући мањини спречавање скупштинског рада.

Као што се поговара, самосталци баш на то не мисле пристати, а вољни су да ма у чему другом попусте Но хоће ли на то пристати радикали, и како ће се уопште свршити, видеће се.

Ма како се свршило, па ма дошло и до погодбе, трзавице неће престати. Отворен јаз остаће. И нарочито, ако остане скупштински пословник какав је данас и остане могућност да мањина може спречавати скупштински рад и не признавати већину, онда ће се кад тад и опет наћи мањина да чини покоре и доводи земљу у невгоду.

Неко је данас рекао: Вероватно ће доћи до погодбе. Али ће та погодба бити таква да нико неће бити с њом задовољан и то се неће на крају добро свршити, но ће изазвати нов и јачи заплет.

Немачка и велике силе.

Пре недељу дана донео је берлински лист „Таг“ чланак од једног посланика из пруског сабора У чланку се говори, да је у светској политици дунуо нов ветар Овај полази из Енглеске, а наперен је против Немачке. Краљ Едуард је успео, да приближи Енглеску и Русију. Између њих и Француске постигнут је споразум у свима светским питањима, која се у главном врзу око Истока. Турску ће изделити Енглеска напушта своју стару политику с мореузинама и предаје Русији Босфор а сама тражи да се сувим скопча са Индијом. Француска добива Сирију Италија Триполис. Не ће заборавити ни на Аустрију, само Немачкој неће дати ништа. За сад краљ Едуард ради само на том, да за овај план задобије и Аустроугарску. Погодба је, да се Аустроугарска одрече заједнице са Немачком. Онда ће наново доћи до споразума између њеи Русије на Балкану. На тај би се начин уклониле и последње трзавице у Европи а Аустроугарска ће без муке доћи до циља За тим се пита писац, шта може учинити Аустроугарска. Оно што њу везује за Берлин јесте непријатељство са Русијом Чим тога нестане, нема онога што је било најчвршћи лепак. Онда и цео савез између Немачке и Аустроугарске губи садржину. Он је почео пропадати већ због немачке политике према Пољацима у Прусији.

После тога изишао је у берлинском листу „Германија“ одговор на чланак „Тага“ У њему се вели, да владар, Немци, чак и хришћанске социјалисте, чврсто стоје уз Немачку. Али ипак зато не виде узрока, да Аустроугарска треба да се противи осталим великим силама Аустроугарска ће срцем бити уз Немачку, а слагаће се са осталим силама.

Они у Берлину као да су много мирнији. Сграно новинство је у последње време окомило копље против Немачке. На то је одговорено из Берлина, да Немачка данас истина немисли као Бизмарк, да цео Исток није вредан костију једног померанског војника, али из тог не излази, да Немачка жели освајати Балкан. Она неће да има улогу водиљу И свет ће се уверити, да ће се она кад јој уруче нови руско-енглески реформни предлог, најмање противити њему

Као други знак мирнијег расположења у Берлину може се сматрати то, што је Немачка своју ратну флоту послала у Атлантски Окејан на вежбу, иако јој је пред обалама огромна енглеска флота од 311 ратних јединица У немачкој флоти има 17 линиских лађа и 10 крсташа. Тиме жели Немачка да покаже, да не ће да изазива. Шта јој остаје друго, кад сила Бога не моли

Криза у Србији.

Као што смо јавили, преговори између старијих и млађих радикала се потпуно прекинути и већ скоро углављени споразум су разбио. Клубови држе непрестано седнице, али је положај још увек замршен, нејасан. Већина старијих радикала још је увек за споразум, а како говоре, и краљ би највише волео, да дође до споразума На клупској седници старијих радикала избило је троје мишлење. Већина је, као што смо навели, за споразум. Неки су били за то, да се остави краљу, да са опозиционим странкама реши кризу, како зна. Други пак предлажу, да се П. Велемировић прими владе, састави ову и без икаквих претходних преговора са опозицијом изиђе пред скупштину Држе, да самостални радикали сада, после преговора не би смели повести опструкцију против државног прорачуна и трговачког уговора са Аустроугарском Превагу ће свакако одржати они, који су за споразум и који желе, да се без поновних преговора са млађим радикалима за сада не предузима ништа Краљ је позвао себи виђеније чланове старијих и млађих радикала Превлађује мишлење, да ће се преговори између ових отпочети поново, иако има гласова и о ванстраначком чиновничком министарству, које би са садањом скупштином свршило само државни прорачун, па би се тада видело, шта ће даље.

Французи о црногорској афери.

Угледан француски лист „Акцион“ пише: „Ево једне праведне ствари, која заслужује да у Француској буде објашњена и оправдана. Десило се у Црној Гори Изгледа да се спремао некакав атентат са бомбама противу кнеза. Поведена је истрага и суђење, у које су уплетена сва она лица која нису била по вољи савезницима кнежевим Ислеђење на суду је вођено на врло чудноват начин. Једног лепог дана, некакав босански авантуриста који је присуствовао суђењу, умешао се у разговор и почео је да прича како је и српски краљ рођени зет кнежев, учествовао у тој афери Најзад је изречена пресуда, којом су шесторица осуђени на смрт, а остали, којих је велики број, на заточење.

Међу осуђеницима цетињским, налази се и г Радовић, чије поштење и јаку интелигенцију цене и уважавају више стотина Француза, Италијанаца и Руса. Г Радовић је био инжињерски официр и као такав учио је војну школу у Модени и затим и вишу ратну школу у Турину Он је зет Боже Петровића синовца црногорског кнеза једног од најуваженијих људи у Црној Гори. Г. Радовић је био 6 година маршал двора кнеза Николе, затим министар грађевина, па министар спољних послова и председник министарства У последње време, он је живео у Паризу, где је активно радио у корист своје отаџбине по питању Дунавско јадранске жељезнице Из Париза он је од своје воље отишао на Цетиње и предстао суду, јер му је савест била чиста, па је држао да га суд неће моћи невина осудити Међутим он је ипак осуђен на 15 година заточења. Цетињске судије нису донеле пресуду по тој афери, већ су учинили само услугу од своје стране Нема сумње да ће у Риму, Петрограду и Паризу са разлогом очекивати, да се кнез Никола приликом народног празника то јест о Петров-дану ове године сети да има право помиловања.“

Раздор бугарских чета

Између бугарских чета, које пале и жере по Старој Србији и Македонији, већ од дужег времена влада раздор. Бугарска влада свим силама настојава, да угуши те завађице, али крај свег јој настојавања ове узимају све веће размере. Неки Црногорац, по имену Јован Јовановић већ од дужег времена стоји у служби бугарског комитета Познат је као један од најодаћнијих присталица Сарафовљевих. Но после убиства Бориса Сарафова прешао је противничкој групи и по листовима почео је износити Сарафова као српског шпијуна и најамника. Јавно тврди, да је Сарафов био у српској служби, из Србије примао новаца и да је радио једино у корист Срба. Наравно, ко познаје рад Сарафовљев, мора се свему овоме само насмејати, али та „откровења“ дала су повода великим расправама у бугарским комитетским круговима

Спенсер и смрт.

Енглески философ Херберт Спенсер је један од највећих умова, што их је земља дала. Поживео је 92 године. Кад је већ осетио да му се приближује смрт, размишљао је, како ће да смести своје смртне остатке. Из писама његових, што су сада предана јавности, види се, да се Спенсер није ни мало бојао смрти. Тако се побринуо за сваку ситницу, као да се спремао на пут око света. Уз то су му та писма пуна ведре шале. У једном свом спису вели он: „Савсим је неоправдан страх, што га већина људи има од смрти“. И вели,

да у последњим отсевцима свести обузимље човека неко не непријатно осећање покоја. На четир године пред своју смрт упути Спенсер на разне подузимаче писма, у којима их позива, да му, према приложеном нацрту, пошљу рачун за ковчег од абердинскога гранита. После је изабрао једну понуду и марљиво је пратио и надзиравао цео рад. Гроб је изабрао близу својих пријатеља, књижевнице Џорџ Елиот и њеног мужа. Споменик му је леп, једноставан, са пуно укуса, опкољен горостасним и неукусним споменицима сујетних богаташа.

Целатски занат.

Пре неколико година убије неки Јушков у Кијеву једну старицу. Суд обележи његово дело као убиство ради гљачке и досуди му смртну казну. Међу тим смртна пресуда није извршена над њим. У то доба створени су у Русији пољски суд ви за суђење револуционарцима. Требало је више џелата, који ће осуђенике вешати. Пријави се и Јушков. Речено му је, да ће му као џелату бити опроштена смртна казна. Јушков је остао у затвору и излазио је само кад је требало вешати. Јушков је извршио мноштво вешања. Одмах с почетка му је тешко било. С временом му је све горе било. Опијао се, да растера душевне болове и наметпретеставе. На послетку није могао издржати, него запали ћелију, у којој је био затворен, хотећи на тај начин спремити себи насилну смрт. Али је само добио већу рану.

Вештачки произведен живот.

Једна од највећи тајана за мислилачки свет јесте тајна живота. Шта је то што покреће живот у нама? Природњаци полазе од јединства природних сила и тврде, да се из тих сила мора моћи протумачити и сам процес живота, да овај дакле не настаје додиром материје са духом. У ту сврху чињени су силни научни покушаји, али нигде се није успело, из мртве материје произвести живот. Где се појавио живот, увек се накадно испоставило, да је он и пре тога постојао и да се као такав увукао и у сам покушај. У најновије време изгледа да смо у том послу одмакли за корак у напред. Хајнрих Штаделман из Дрездена објавио је једну књигу о претварању материје без облика у материју са обликом. У њиви вели, да му је пошло за руком, да разним физикалним и кемиским путевима произведе облике сличне другим органским (живим) облицима. То су просте и међу собом испреплетане фигурице налик на жиле, дуге по два до три центиметра, творевине налик на протење и лову, на сунђер и шкољке, изнутра пурпурно црвене, с поља нежне розе боје и бледо жуте. На почетку процеса покриваху једна другу, а доцније се одлупише једна од друге и само на једном месту остадоше у вези. За тим облици налик на маховину, зелени као маховина. Ти облици су за неколико дана показивали међу лишћем ситне штапиће, који су на крајевима имали ситне кугличе и који се по том продужише и положише један по другом по дну од суда. За тим је произвео мешине, дуге по неколико центиметара, које се с једнога краја раширише; даље шупље округле облике, који се образоваху и сами у течности, жуте и црвене као рђа. Најзад му је пошло за руком, да добије неке ситне облике, који се тешко могу разликовати од неких врста правих природних гљива (печурака). Ти произведени облици стоје код њега већ годину и по дана. Промеме опажене на њима морају се схватити као процес растења. Јер кад им се одузме сунчана светлост, опадају. Зато су лошији облици добивени зими. Ти облици и њихове мене стоје даље и до елемената (основних састојака материје) које је употребио. Исто је тако на тим облицима опазио ји неке знакове храњења.

Српски народно-црквени сабор сазван.

Са поуздане стране добијамо вест, да ће сутра изићи у званичном листу краљево одобрење да се наш народно црквени сабор сазове у току јула месеца о г п. н. календару. Тачан дан има да одреди митрополијски црквени савет.

Сутрашње званичне новине донеће и именовање министра правде Гинтера за краљевског повереника томе сабору.

То именовање оснива се на §. 8 саборског устројства. § 8. саборског устројства наређује: „У том случају, ако крља жели вршити право својега највишег надзора, преко краљевског повереника, овај (повереник) не утиче у расправу саборску и донашање закључака, нити може пречити законити радњу саборску“

Митрополијско-црквеном савету остављен је на жалост кратак рок да одреди дан сабора Сабор ће наш бити у добу највећих врућина, кад се сви други сабори распуштају.

Што се тиче именовања краљевског комесара ми смо држали да ће и овај сабор проћи без њега Кад је већ именован краљевски комесар изгледа нам, да ће данашњи министар правде Гинтер вршити своју дужност строго по закону и да се ни у ком погледу неће мешати у рад сабора. Држимо да се против личности министра правде не може ништа приговорити За сад оволико.

Брзојави „Застави“.

Стигли 27. јуна.

Састанак нашег народно-црквеног сабора

Будимпешта. Званичан лист доноси сутра краљево ручно писмо, којим се именује министар Гинтер за краљевског комесара на српском народно црквеном сабору, који се има састати још јула месеца ове године по нов. календару.

Штрајк морнара.

Река. Дирекција мађарско-хрватског бродарског друштва закључила је, да обустави пловидбу свију својих бродова. Позвано је особље да сместа бродове напусти. Управа поште тражила је од поморске власти да изашље торпеде да се побуна утиша. Поморска власт примила се да посредује између дирекције реченог друштва и штрајкача

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Вошко Петровић

(Наставак.) (135)

30.

Боривој Хаџи-Костић је лежао месец дана у истражном затвору, и када не могаху доказати никакву кривицу, одпустише га Но изјаве је његове управа све тачно побиљежила и на тајној сједници владиних савјетника са предсједништвом цивилне поглавице једногласно ријеши, да се Боривој Хаџи-Костић за навјек одбија, да му се мјеста даде у овим земљама, јер га земаљска влада за Босну и Херцеговину не може употријебити у служби. Тиме је судбина Боривојева у његовој домовини била ријешена. Он је и сам увидио, да у рођеној домовини нема за њ' топла огњишта.

Имање братовљево било је у распаду. Стару кућу, у којој по налогу земаљске владе нико није смио становати, није могао више издавати под кирију, јер није могао нигдје наћи нуждан новац да кућу оправи. То је и сам Боривој увидио и када му је србијанска влада утјецајем пријатеља гоњене босанске омладине понудила једно мјесто, Боривој Хаџи-Костић се лагано помиривао с мишљу, да напусти домовину.

Већ је одредио дан поласка. На дан прије поласка се опрашћао с родбином, пријатељима и познатима, и свуд бијаше миран. Није ништа протестовао, нити је говорио да му је жао што одлази. Баци поглед на Требевић. Овај див стајао је пред њим достојанствено и мирно, али мртво и Боривоју се чинило, као да је Требевић кога закопао, па се сада скаменио. Пође даље. Бабића башта сва бијаше у зеленило увијена. Пође кроз игралиште свога млађег доба и напослетку дође на Хрид и ћутке, скоро мртво гледаше доле на Сарајево. Све горе унаоколо се бијаху јасним руманилом овијене, под ногама му се прострло Сарајево а у дну тамо према сарајевском пољу, бијаше увијено као у маглу. Пред њим се доле свијетлило море модерних зграда, палача, кубета, кули. Ту се први пут ускомјеша у њему. Његово родно мјесто, срце Босне, данас бијаше страно, пуст град, све се другачије десило, него што је он то из дјетињства упамтио, и како је себи замишљао као младић будућност Сарајева и његове домовине! Савлада у себи то чувство мржње и презирања и упути се у град.

(Настаће се.)

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 10. јула 1908. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 кр. 20 п. до 20 кр. 50 п.
Раж средње каквоће 20 кр — п до 20 кр. 20 п
Печен за храну 13 кр 70 пок до 14 кр. 40 пок.
Квас за пуњење жита — кр — п. до — кр. — п
Зоб прве каквоће 16 кр. 60 п. до 16 кр. 80 п.
Зоб средње каквоће 16 кр. — п. до 16 кр. 40 п
Кукуруз домаћи 14 кр. — пок до 14 кр. 20 п.

Термини.

Жито за октобар 22 кр. 42 пот. до 22 кр. 44 п.
Раж за октобар 1908. 18 кр 42 п. до 18 кр 44 п.

ПОМОЋНИК.

За моју шпецерајску трговину, потребујем једног млађег помоћника, који може одма ступити

С. П. Јовановић.
812 1—5 Панчево

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
Петра Пошића
у Ср Карловцима
потребује једног млађег ПОМОЋНИКА и једног шегрта Ступити могу одма 814 1—8

ПОМОДНА
МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
Ђорђевића
и Милутиновића
уАди
потребује једног помоћника који 3—4 године сервира исти мора потпуно мађарски говорити Ступање 15 јула п н.
811 1—3

ЗЕМЉА
од 120 ланаца, ораћа,
са потребним стајама и бунаром издаје се под закуп (аренду) од 30 септембра о. г. — Земља се налази у атару тителском (Бачка). За услове обратити се
Фрањи Шпири
628 7—10 у Тителу

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу закључка донесеног у ванредној одборској сједници црквене општине, одржане у Жабљу 22 јуна (5. јула) о г. бр. 29 зап ех 1908 овим се расписује дражба на мањак која ће се држати 29. јуна (12 јула) о. г тачно у два сата после подне у српској вероисповедној школи ради набавке нових црквених гвоздених прозора, нових гвоздених шалукатри на торњу и нових гвоздених кова за звона.

Прозори, шалукатре и гвоздене кове за звона имају бити онаки како је то у прорачуну стављено, који се сваки дан у писарници црквено општинског благајника видети могу.

Процена по прорачуну износи 4712 К

Ко хоће да буде учесник у дражби мора унапред у име пишманлука положити 10% у готовом новцу или вредностним хартијама

Други услови саопштиће се на дан дражбе.

У Жабљу 22 јуна (5 јула) 1908 год

Богољуб Чонкић, перовођа — Коста Попић, председник.

799 3-3

○ СРПСКА РАДИОНИЦА ЈОРГАНА ○
Зорке Милићеве
у Новом Саду, житна пијаца бр. 3.
прима и израђује сваковрсне
ЈОРГАНЕ.
Писмене поруџбине са стране разашиље поштом уз поузеће о свом трошку. — Јамчи за најбољу израду као и најумеренију цену Препоручује се поштованим Српкињама као и г. г. Србима трговцима. 792 8—30

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.